УДК 336.77:004 | DOI 10.66691/FUEQ3444

АСОСҲОИ НАЗАРИЯВИИ ОМӮЗИШИ АМНИЯТИ ИҚТИСОДИИ КОРХОНАҲОИ САНОАТӢ ДАР ШАРОИТИ РАҚАМИКУНОНИИ ИҚТИСОДИЁТ

Қодирзода Диловар Баҳридин
Донишгоҳи славянии Россия-Тоҷикистон, доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор, мудири кафедраи назарияи иқтисодӣ ва иқтисоди ҷаҳон. Суроға: 734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш.Душанбе, к. М. Турсунзода, 30. E-mail: dilovark@mail.ru
Наимзода Неъматуллои Қудратулло
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, ассистенти кафедраи менеҷмент ва маркетинг.
Суроға: 734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш.Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 17.
E-mail: nematullo.naimzoda@mail.ru

Дар ин мақола равишҳои гуногуни методологӣ барои баррасии моҳияти иқтисодии мафҳуми "амнияти иқтисодии корхонаҳои саноатӣ" баррасӣ мешаванд. Дар асоси таҳлили таърифҳои гуногуни ин мафҳум, хусусиятҳои фарқкунанда ва институтсионалии таъмини амнияти иқтисодии корхонаҳои саноатӣ дар заминаи рақамикунонии бахшҳои иқтисодии миллӣ муайян карда мешаванд. Ҳангоми омӯзиши корхонаҳои саноатӣ, назарияҳои гуногун, бахусус дар заминаи табдили рақамӣ, муайян карда мешаванд, ки олимони ғарбӣ ба онҳо такя мекунанд ва устуворii ташкилот, имкониятҳои динамикӣ, идоракунии хатарҳои корхона ва мафҳуми захираҳоро ба назар мегиранд. Ҳар як назария ба ҷанбаҳои мушаххаси рушди корхонаҳои саноатӣ такя мекунад ва масъалаҳои амнияти иқтисодии корхонаро, аз ҷумла, ҳифзи иқтидори истеҳсолӣ аз таҳдидҳо, устуворii молиявӣ ва устуворӣ ба зарбаҳои макроиқтисодиро меомӯзад, аммо истилоҳот ва чаҳорчӯбаҳои консептуалии гуногунро истифода мебарад.

Калидвожаҳо: *амнияти иқтисодӣ, корхонаҳои саноатӣ, хусусиятҳои институтсионалӣ, рақамикунонии иқтисодиёт, идоракунии хатарҳо, устуворii молиявӣ, устуворii иқтисодӣ, технологияи иттилоотӣ, иқтисоди рақамӣ, идоракунии самаранок.*

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИЗУЧЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ

Кодирзода Диловар Бахридин
Российско-Таджикский (Славянский) университет, доктор экономических наук, профессор, заведующий кафедрой экономической теории и мировой экономики. Адрес: 734025, Республика Таджикистан, г.Душанбе, ул. М. Турсунзаде, 30. E-mail: dilovark@mail.ru
Наимзода Неъматуллои Кудратулло
Таджикский национальный университет, ассистент кафедры менеджмента и маркетинга. Адрес: 734025, Республика Таджикистан, г. Душанбе, проспект Рудаки, 17. Телефон: (+992) 988878710. E-mail: nematullo.naimzoda@mail.ru

В статье рассматриваются различные методологические подходы к расскрытию экономической природы понятия "экономическая безопасность промышленных предприятий". На основе анализа различных определений понятия выделены характерные черты и институциональные особенности обеспечения экономической безопасности промышленных предприятий в условиях цифровизации отраслей национальной экономики. При изучении промышленных предприятий выделены различные теории, особенно в контексте цифровой трансформации, на которые опираются западные ученые и учытывающие устойчивость организации, динамические возможности, управление рисками предприятия и концепцию ресурсов. Каждая теория опирается на отдельные аспекты развития промышленных предприятий и изучают те же вопросы экономической безопасности предприятий, что и защиту производственных мощностей от угроз, финансовую стабильность и устойчивость к макроэкономическим потрясениям, но используют другую терминологию и концептуальные рамки.

Ключевые слова: *экономическая безопасность, промышленные предприятия, институциональные особенности, цифровизация экономики, управление рисками, финансовая стабильность, экономическая устойчивость, информационные технологии, цифровая экономика, эффективное управление.*

THE TEORETICAL FOUNDATIONS FOR STUDYING THE ECONOMIC SECURITY OF INDUSTRIAL ENTERPRISES IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION OF THE ECONOMY

Kodirzoda Dilovar Bahridin

Russian-Tajik Slavonic University, doctor of economic sciences, Professor of the Department of economic theory. Address:, 30 M. Tursunzade Street, Dushanbe, 734025, Republic of Tajikistan. E-mail: dilovark@mail.ru

Naimzoda Nematulloi Kudratullo

Tajik National University, Assistant Professor, Department of Management and Marketing. Address: 17 Rudaki Avenue, Dushanbe, 734025, Republic of Tajikistan. E-mail: nematullo.naimzoda@mail.ru

This article examines various methodological approaches to understanding the economic nature of the concept of "economic security of industrial enterprises." Based on an analysis of various definitions of the concept, the characteristic features and institutional characteristics of ensuring the economic security of industrial enterprises in the context of the digitalization of national economic sectors are identified. In studying industrial enterprises, various theories have been identified, particularly in the context of digital transformation, which are relied upon by Western scholars and take into account organizational resilience, dynamic capabilities, enterprise risk management, and the concept of resources. Each theory draws on specific aspects of industrial enterprise development and examines the same issues of economic security as protection of production capacity from threats, financial stability, and resilience to macroeconomic shocks, but uses different terminology and conceptual frameworks.

Key words: *economic security, industrial enterprises, institutional features, digitalization of the economy, risk management, financial stability, economic sustainability, information technology, digital economy, effective management.*

Пешгуфтор. Марҳилаи муосири рушди иқтисоди ҷаҳонӣ бо гузариши босуръат ва бебозгашт ба шакли комилан нави ташкилӣ-иқтисодӣ, ки ба татбиқи васеъмиқёси технологияҳои иттилоотӣ ва коммуникатсионӣ (ТИК) асос ёфтааст, тавсиф мешавад. Ин гузариш, ки дар адабиёти илмӣ бо номи табдил (трансформатсия)-и рақамӣ ё бинои иқтисоди рақамӣ маълум аст, на танҳо ба парадигмаи технологӣ, балки ба пояҳои асосии корхонаҳои саноатӣ низ таъсир мерасонад. Идоракунии самараноки тиҷорат айни замон берун аз муҳити рақамии ҷаҳонии рушдёбанда, бе истифодаи интенсивии таҳлили пешгӯикунанда, маълумоти калон, ҳисоббарории абрӣ ва қабули васеъи алгоритмҳои зеҳни сунъӣ дар низомҳои истеҳсолӣ ва идоракунӣ, ғайриимкон ба назар мерасад. Ин табдилдиҳӣ фарҳанги ташкилӣ, равишҳои идоракунӣ ва моделҳои тиҷоратиро аз нав ташаккул медиҳад ва ба ширкатҳо имкон медиҳад, ки занҷирҳои арзиши комилан нав эҷод кунанд, бозорҳоро васеъ кунанд ва ҳосилнокии умумии меҳнатро ба таври экспоненсиалӣ афзоиш диҳанд.

Аммо, ҳамгироии амиқи иншооти истеҳсолии воқеъӣ ва низомҳои рақамии маҷозӣ (виртуалӣ) дар корхонаҳои саноатӣ (консепсияи низомҳои киберфизикӣ) синфҳои комилан нави осебпазириҳоро ба вуҷуд меорад, ки дар чаҳорчӯбаҳои кӯҳнаи идоракунии хатарҳо ба таври кофӣ арзёбӣ ва коҳиш дода намешаванд. Ҷорӣ намудани ТИК макроиқтисод ва микроиқтисодро ба куллӣ тағйир медиҳад, сохтори сармоягузориҳоро ба сармояи физикӣ ва инсонӣ тағйир медиҳад ва табиати рақобатпазирии бозор ва самаранокии истеҳсолотро аз нав муайян мекунад. Иттилоот ба дороии калидӣ ва муҳимтарини иқтисоди рақамӣ табдил меёбад - захираи беназири иқтисодӣ, ки ба фарсудашавии ҷисмонӣ дучор намешавад, ҳангоми истеъмол нопадид намешавад ва метавонад аз ҷониби субъектҳои гуногун такроран, бо қариб сифр арзиши ниҳоӣ, бидуни пайваст шудан ба макони мушаххаси ҷуғрофӣ ё вақт истифода шавад. Ин хусусияти беназири онтологии маълумоти рақамӣ онро на танҳо дороии асосии корхонаи саноатии муосир, балки ҳадафи асосӣ ва осебпазиртарин барои таъсироти ноустувор аз муҳити беруна ва дохилӣ мегардонад. Омӯзиши ин масъалаҳо дар давраи муосир хеле муҳим ва саривақтӣ ба ҳисоб меравад.

Методология. Дар ҷараёни таҳқиқот тарзу усулҳои таҳлили низомӣ, моделсозии мантиқӣ-сохторӣ, таҳлили муқоисавӣ, ба ғайр аз ин баҳогузории коршиносӣ ва таҳлили моҳияти ҳуҷҷатҳои меъёрӣ ва методологӣ истифода шудаанд. Асоси иттилоотии тадқиқотро нашрияҳои илмию методии дохилию хориҷӣ, санадҳои меъёрӣ-ҳуқуқӣ, стратегия, консепсия, лоиҳаҳо ва барномаҳои давлатӣ вобаста ба рушди корхонаҳои саноатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ташкил медиҳанд.

Натиҷаҳо. Дар шароити ба вуқуъомада зарурати фаврии илмӣ-амалии аз нав дида баромадани афкори консептуалии моҳияти амнияти иқтисодии корхонаҳои саноатӣ вуҷуд дорад. Равишҳои маҳдуди махсуси асри гузашта, ки амниятро танҳо аз нигоҳи амнияти ҷисмонии дороиҳои моддӣ, сирри тиҷоратии коғазӣ ё устувории асосии молиявӣ меҳисобиданд, нокомии пурраи эпистемологӣ ва амалии худро дар муқобили таҳдидҳои мураккаб ва паҳншудаи киберфизикӣ ва иттилоотӣ нишон медиҳанд. Зарурати фаврӣ барои таҳияи абзорҳои таҳлилии асосӣ ва чаҳорчӯбаи назариявӣ ва методологӣ вуҷуд дорад, ки қодиранд вазъи амниятии корхонаи рақамиро ба таври систематикӣ ва ҳамаҷониба тавсиф кунанд ва алгоритмҳои боэътимодро барои таъмини рушди устувори он дар макромуҳити хеле нооромии рақамӣ таҳия кунанд.

Муайян кардани чаҳорчӯби консептуалии амнияти иқтисодии корхона дар заминаи рақамикунонӣ таҳлили ҳамаҷонибаи ретроспективии таҳаввулоти ин консепсияро талаб мекунад. Тафаккури илмӣ аз фаҳмиши амният ҳамчун муқовимат ба таҳдидҳои мустақими ҷисмонӣ ва ҷиноӣ то фаҳмиши ҳамаҷониба ва системавии ҳифзи манфиатҳои иқтисодӣ дар фазои бисёрченакаи маҷозӣ-воқеъӣ, як роҳи мураккаб ва бисёрмарҳилавиро тай кардааст.

Дар адабиёти бунёдии иқтисодӣ доираи васеи равишҳоро барои муайян кардани амнияти иқтисодӣ таҳия шудааст, ки ҳар яки онҳо ба ҷанбаҳои мушаххаси фаъолияти субъекти соҳибкорӣ тамаркуз мекунанд. Тафсирҳои классикӣ аксар вақт аз заминаи макроиқтисодӣ ё геополитикӣ сар карда, тадриҷан ба сатҳи як корхонаи алоҳида танг мешаванд. Ҳамин тариқ, равиши асосии Сенчагов В.К. амнияти иқтисодиро дар сатҳи макро ҳамчун ҳолати устувори иқтисодиёт ва муассисаҳои давлатӣ муайян мекунад, ки ҳифзи кафолатноки манфиатҳои миллӣ, рушди устувори самти иҷтимоии кишварро дар маҷмӯъ таъмин мекунад ва ҳатто дар шароити номусоиди равандҳои беруна ва дохилӣ иқтидори кофии мудофиавиро нигоҳ медорад [13, с. 88]. Ин асоси макроиқтисодӣ вектори баррасии амнияти корхонаро ҳамчун як пешгӯии ҷудонашавандаи манфиатҳои умумии иқтисодии миллӣ муқаррар мекунад.

Купрешенко Н.П. дар таҳқиқотҳои худ низ мавқеи ба ин монандро дорад ва таъкид мекунад, ки амнияти иқтисодӣ ҳолати иқтисоди миллӣ аст, ки қодир аст рушди пешрафтаи аҳолӣ, суботи иҷтимоӣ-сиёсӣ ва идоракунии самаранокро дар шароити омилҳои муҳити беруна ва дохилии ноустувор таъмин намояд [7, с. 26].

Мустақиман ба сатҳи микроиқтисодӣ ва сатҳи корхонаи саноатӣ - муҳаққиқони гузашта таърифҳоеро пешниҳод мекунанд, ки хусусиятҳои идоракунии корпоративиро инъикос мекунанд. Масалан, В.Л. Тамбовтсев амнияти иқтисодиро тавассути нигоҳи (призмаи) функсияи истеҳсолӣ таҳқиқ карда, онро ҳамчун маҷмӯи хосиятҳои ҳолати зернизоми истеҳсолӣ муайян мекунад, ки детерминант мекунанд ва қобилияти ноил шудан ба ҳадафҳои стратегии тамоми низоми иқтисодии корхонаро кафолат медиҳанд [15, с. 3-5].

М.М. Марков категорияи "амният"-ро таъкид карда, амнияти иқтисодиро ҳамчун ҳолати иқтисодие муайян мекунад, ки ҳифзи боэътимоди манфиатҳои иқтисодии субъектҳои асосии тиҷоратро аз таҳдидҳои эҳтимолии иқтисодӣ таъмин мекунад [9, с. 97].

Н.К. Муратова бошад, амнияти иқтисодиро на танҳо ҳамчун вазифаи муҳофизатӣ, балки ҳамчун ҷузъи калидӣ, ҷудонашаванда ва муваффақи тиҷорати муосир мешуморад [10, с. 9-15].

Бо ҷамъбасти мафҳумҳои классикии дар боло зикршуда, метавон хулоса кард, ки ба таври анъанавӣ амнияти иқтисодии корхона ҳамчун ҳолати субъекти соҳибкорӣ тафсир карда мешавад, ки дар он тавассути истифодаи самаранокторини захираҳои корпоративӣ пешгирӣ, кам кардан ё ҳифзи боэътимод аз хатарҳо ва таҳдидҳои мавҷуда ба даст оварда мешавад, ки фаъолияти устувори корхона ва ноил шудан ба ҳадафҳои тиҷоратӣ дар муҳити рақобатпазири бозор ва хатари иқтисодӣ ҳам дар айни замон ва ҳам дар давраи дарозмуддат таъмин карда мешавад. Аммо, сарфи назар аз арзиши асосии ин таърифҳо, истилоҳоти онҳо ба таври кофӣ ба хусусиятҳои таҳдидҳои ғайримоддӣ ва иттилоотӣ, ки дар шароити рақамикунонии иқтисодиёт ҳукмронӣ мекунанд, мутобиқ нашудааст.

Дар заминаи омӯзиши асосҳои консептуалии амнияти иқтисодӣ таҳлили равиши неоклассикӣ, ки дар тӯли даҳсолаҳои зиёд парадигмаи бартаридошта дар таҳлили иқтисодӣ буд, муҳим мешуморем. Зеро дар доираи сохтори неоклассикии таҳлил рафтори субъектҳои иқтисодӣ, аз ҷумла, корхонаҳои саноатӣ, танҳо ҳамчун амалҳои мақсаднок оид ба ҳадди аксар расонидани фоида ва истифодаи оқилонаи захираҳои маҳдуд баррасӣ карда мешавад [17].

Асоси бунёдии равиши неоклассикӣ постулати оқилонаи пурра, комил ва мустақили агентҳои иқтисодӣ мебошад. Ин доктрина дарназар дорад, ки интихоби истифодаи захираҳо комилан огоҳона аст. Ин дониши пурра ва боэътимодро дар бораи ҳадафҳои амалҳои худ, фаҳмиши ҳамаҷонибаи ҳама имконоти имконпазири истифодаи захираҳо ва дониши дақиқи маҳдудиятҳои мавҷуда дошта бошад, талаб мекунад. Дониш дар ин модел метавонад ё комилан боэътимод бошад, ё дараҷаи муайяни итминони эҳтимолиро дарбар гирад, ки барои ҳисобкунии дақиқи математикӣ мувофиқ аст. Ба гуфтаи иқтисоддонҳои неоклассикӣ (Карл Менгер, Уилям Джевонс, Леон Вальрас, Альфред Маршалл, Артур Пигу: аслан, назарияи онҳо бар асоси принсипи либерализми иқтисодӣ ва рақобати озод асос ёфтааст) [14, с. 207-210] бидуни маълумоти пурра дар бораи ҳадафҳо ва маҳдудиятҳои захираҳо, интихоби оқилонаи амал (истифодаи захираҳо) асосан ғайриимкон ҳисобида мешавад. Ғайр аз ин, назарияи неоклассикӣ системаи иқтисодиро асосан ҳамчун сохтори механикӣ ва мувозинатӣ мебинад.

Истилоҳи “амнияти иқтисодии корхона” ё худ амнияти иқтисодии корхонаҳои саноатӣ дар адабиёти иқтисодии Ғарб кам истифода мешавад, ин истилоҳ хоси мактаби иқтисодии пас аз Шӯравӣ ба ҳисоб меравад.

Олимони англисзабон ҳамон масъалаҳои амнияти иқтисодии корхонаҳоро ҳамчун ҳифзи иқтидори истеҳсолӣ аз таҳдидҳо, устувории молиявӣ ва муқовимат ба зарбаҳои макроиқтисодӣ меомӯзанд, аммо онҳо истилоҳот ва чаҳорчӯбаҳои консептуалии гуногунро истифода мебаранд. Ҳангоми омӯзиши корхонаҳои саноатӣ, махсусан дар заминаи табдили рақамӣ, олимони Ғарб ба чор назарияи асосӣ такя мекунанд: устувории ташкилот, қобилиятҳои динамикӣ, идоракунии хатарҳои корхона ва консепсияи захиравӣ.

1. Назарияи устувории ташкилот. Дар ҳоле ки таҳқиқоти пас аз Шӯравӣ аксар вақт ба “ҳолати амният” тамаркуз мекунанд, парадигмаи Ғарб бошад устувориро ҳамчун, қобилияти корхона барои аз худ кардани зарбаҳо, мутобиқ шудан ба онҳо ва барқарор кардани фаъолияти худро - авлавият медиҳад. Олимон Карл Вейк (Karl Weick), Кэтлин Сатклифф (Kathleen Sutcliffe) ва Гэри Хэмел (Gary Hamel) дар таҳқиқотҳо худ чӣ гуна низомҳои истеҳсолӣ ба бӯҳронҳои пешгӯинашаванда (аз қатъшавии занҷираи таъминот то зарбаҳои ҷаҳонӣ) вокуниш нишон медиҳандро омӯхтанд. Вейк ва Сатклифф консепсияи “Ташкилотҳои боэътимоди баланд” (High Reliability Organizations)-ро таҳия карданд, ки дар аввал ба иншооти мураккаби техникӣ татбиқ мешуд ва ҳоло барои саноати калонҳаҷм мутобиқ карда шудааст. Робита бо амниятро онҳо ҳамчун баррасии ҳолати амнияти иқтисодиро ҳамчун қобилияти динамикии дастгоҳи идоракунӣ барои зуд мутобиқшавии равандҳои тиҷоратӣ дар вазъияти ҳасос омӯхтаанд.

2. Назарияи қобилиятҳои динамикӣ. Ин назария барои таҳлили ширкатҳои саноатӣ, аз ҷумла, истеҳсолӣ, ки бо тағйироти босуръати технологӣ рӯ ба рӯ ҳастанд, беҳтарин аст, ки дар асарҳои олимон Дэвид Тис (David Teece), Гэри Пизано (Gary Pisano) инъикос ёфтаанд. Моҳияти таҳқиқотҳояшон барои соҳаи саноат ин қобилияти дарозмуддати ширкат барои ҳамгироӣ, эҷод ва аз нав танзим кардани салоҳиятҳои дохилӣ ва беруна дар посух ба муҳити тағйирёбанда вобаста мебошад. Амнияти воқеӣ аз қобилияти татбиқи фаврии навовариҳои рақамӣ (масалан, таҳлили пешгӯикунанда ё зеҳни сунъӣ) ва аз нав тарҳрезии худи модели истеҳсолӣ бармеояд.

3. Назарияи идоракунии хатарҳои корхона ин муодили амалии наздиктарини Ғарб ба "механизми таъмини амнияти иқтисодии корхона" ба шумор меравад, ки дар ин ҷода Роберт С. Каплан (Robert S. Kaplan) ва дигарон кор кардаанд. Таъсир барои саноат аз он иборат аст, ки хатарҳо ба таври пешгиришаванда (нокомиҳои амалиётии дохилӣ), стратегӣ (хатарҳое, ки ширкат барои фоидаоварӣ огоҳона мегирад) ва беруна (макроиқтисод, тағйироти соҳавӣ) тасниф карда мешаванд. Дар робита бо амният бошад, муаллиф қайд мекунад, ки ба ҷои муборизаи бо таҳдидҳои абстрактӣ, олимони ғарбӣ пешниҳод мекунанд, ки профили хатар мустақиман ба стратегия ворид карда шавад. Барои корхонаи саноатӣ, ин маънои арзёбии математикии эҳтимолияти гузариш ба ҳолати бӯҳронӣ ва эҷоди буферҳои молиявӣ ва захиравиро дорад.

4. Консепсияи захиравӣ, ки манбаъҳои дохилии устувории иқтисодии ширкатро шарҳ медиҳад. Муҳаққиқоне, ки дар асоси ин консепсия кор кардаанд Ҷей Барни (Jay B. Barney) ва Биргер Вернерфелт (Birger Wernerfelt) мебошанд. Таъсири таҳқиқотҳои онҳо барои саноат ин бартарии рақобатӣ ва устуворӣ ба захираҳое асос ёфтааст, ки ба меъёрҳои VRIO, яъне Арзишманд (Valuable), Нодир (Rare), Беҳамто (Inimitable) ва Муташаккил (Organized)) ҷавобгӯ мебошанд. Ҳамгироии таҳқиқоти онҳо бо амнияти иқтисодӣ дар он инъикос меёбад, ки агар ширкат патентҳои беназир, технологияҳои мушаххаси коркарди ашёи хом ё сармояи истисноии инсонӣ дошта бошад, он устуворӣ баланди иқтисодӣ дорад. Пастшавии чунин захираҳо таҳдиди асосии амнияти дохилӣ ҳисобида мешавад.

Ҳамин тариқ, истилоҳи “амнияти иқтисодии корхона” дар илми Ғарб бештар ба як категорияи амалии идоракунӣ марбут аст, на ба як сохтори назариявӣ, чунон ки аксар вақт дар анъанаи академии пас аз Шӯравӣ рух медиҳад.

Натиҷаи таҳқиқоти илмӣ оид ба амнияти иқтисодӣ гувоҳи он аст, ки таҳаввулоти мафҳумҳо мантиқӣ буда, аз дарки амният ҳамчун "ҳимоя аз таҳдидҳо" то синтези ғарбии идоракунии хатарҳои корхона (асбоби пешгӯикунанда) ва устуворӣ ташкилотӣ (қобилияти рушд тавассути бӯҳронҳо) иборат мебошад.

Аммо, дар тӯли чанд даҳсолаи охир, симбиози (ҳамзистии) бесобиқаи пешрафти босуръати технологӣ ва маълумоти эмпирикӣ дар иқтисодиёт ба эътибори ин постулатҳои асосии чаҳорчӯбаи анъанавии неоклассикӣ шубҳаи ҷиддӣ эҷод кардааст. Дар заминаи иқтисоди рақамӣ ва афзоиши экспоненсиалии ҳаҷми маълумот (Big Data), фарзияи "иттилооти пурра" ва "оқилонаи комил" аҳамияти худро гум мекунад. Падидаи аз ҳад зиёд бор шудани иттилоот, суръати бузурги тавлиди

пайгирии рақамӣ ва ношаффофии алгоритмҳои мураккаби омӯзиши МЭҲ маънои онро дорад, ки қарорҳои идоракунии амнияти иқтисодии корхонаҳои саноатӣ дар шароити оқилонаи маҳдуд, таассубҳои маърифатӣ ва дараҷаи баланди номуайянии стохастикӣ қабул карда мешаванд. Асимметрияи иттилоот на танҳо дар муҳити рақамии ҷаҳонӣ боқӣ мемонад, балки шаклҳои нави хеле мураккабтар ва пинҳонтарро низ мегирад [5, с. 188].

Бинобар ин, таълимоти неоклассикӣ, бо назари механикии худ ба иқтисодиёт ва постулати оқилонаи мутлақ, барои тавсифи равандҳои мураккаби мутобиқшавии корхона ба таҳдидҳои киберфизикии шабакавӣ нокифоя аст. Таҳқиқоти анъанавии амнияти иқтисодӣ, ки асосан ба амният, ҷанбаҳои криминогенӣ (ҷиноятӣ), техникӣ, истеҳсолӣ ва экологӣ нигаронида шудаанд, аз нав дида баромадани ё худ таҳлили консептуалии куллӣ талаб мекунанд. Зарурати бетаъхир таҳия кардани абзорҳои принципиалии нави таҳлилӣ ва меъёрҳои арзёбӣ вуҷуд дорад, ки метавонанд ғайрихаттӣ, таъсири шабакавӣ, пайдоиши низомҳои иқтисодии рақамиро ба таври кофӣ ба инобат гиранд ва омилҳоеро муайян кунанд, ки фаъолияти самараноки корхонаҳоро дар заминаи хатарҳои доимии киберӣ муайян кунанд.

Эътирофи маҳдудиятҳои равиши механикии неоклассикӣ боиси пайдоиши мактабҳои алтернативии тафаккури иқтисодӣ гардид, ки абзорҳои мувофиқтарро барои таҳлили таҳдидҳои муосир пешниҳод мекунанд. Иқтисоди неоинститутсионӣ саҳми назарраси назариявӣ дар фаҳмидани механизмҳое, ки тавассути онҳо системаҳои иқтисодӣ ба тағйироти сохторӣ мутобиқ мешаванд, гузоштааст.

Барои нишон додани тағйироти мафҳумӣ дар равишҳои назариявӣ ва методологӣ ба таҳқиқоти амнияти иқтисодӣ, баррасии таҳлили муқоисавии парадигмаҳо дар ҷадвали 1 оварда шудаанд.

Гузариш ба парадигмаи иқтисоди рақамӣ на танҳо мутобиқшавӣ, балки аз нав дида баромадани консепсияи амнияти иқтисодиро тақозо мекунад. Таҳлили ҳамаҷонибаи адабиёти илмӣ ва рисолаҳои муосир нишон медиҳад, ки консепсияи "амнияти иқтисодӣ барои корхонаҳои рақамӣ" айни замон дар марҳилаи омӯзиши назариявии фаъол қарор дорад, дар ҳуҷҷатҳои меъёрӣ ба таври возеҳ муайян нашудааст ва аз ҷониби муаллифон аз нигоҳи мактабҳои гуногуни илмӣ дида мешавад.

Ҷадвали 1. - Таҳаввулоти равишҳои назариявӣ ва методологӣ оид ба таҳлили мафҳуми “амнияти иқтисодии корхона”.

Маҳакҳои муқоисавӣ	Парадигмаи классикӣ	Доктринаи неоклассикӣ	Парадигмаи рақамӣ
Объекти асосии муҳофизатӣ	Моликияти воқеъӣ, қаламрав ва сирри тиҷоратӣ дар рӯи коғаз	Сармоя, захираҳо, максимизатсияи фоиданокии субъектҳои иқтисодӣ	Маълумоти рақамӣ, пойгоҳҳои дониш, алгоритмҳо, обрӯи тиҷоратӣ дар шабака, инфрасохтори IT
Хусусияти оқилона	Оқилона будан аз ҷониби таҳдидҳои берунаи ҷисмонӣ маҳдуд аст	Оқилияти мутлақ, пурра ва мустақил	Оқилияти маҳдуд (аз ҳад зиёд будани иттилоот, омилҳои пинҳонии низомҳо)
Шартҳои огоҳикунӣ	Асимметрияи иттилоотӣ вуҷуд дорад, аммо омили муҳим нест	Донишҳои боэътимоди ҳатмӣ дар бораи ҳадафҳо ва имконоти истифодаи захираҳо	Эътирофи нопуррагӣ, номуайянии пинҳонӣ ва таҳрифи иттилоот (маълумоти калон).
Низоми иқтисодӣ	Сатҳи системавӣ, макро ва микро (манфиатҳои ба ҳам алоқаманд)	Механистӣ, қатъиян детерминистӣ, кӯшиш барои мувозинат	Шабакавӣ, институтсионалӣ, таҳаввулотӣ ва тамаркуз ба хароҷоти муомилотӣ
Усули асосии таъмин	Чораҳои техникии анъанавӣ, ки бар асоси низом мубориза бо ҷиноятқорӣ ва чораҳои техникӣ асос ёфтаанд	Беҳсозии тақсимоти захираҳо мувофиқи маржа	Моделсозии лоиҳа, идоракунии чандирӣ, IT - мониторинги пайваста

Сарчашма: Таҳияи муаллифон дар асоси таҳқиқоти гузаронидашуда.

Бо дарназардошти таҳаввулоти назариявии мавҷуда ва бо назардошти хусусиятҳои муҳити маҷозӣ, З.Х. Иматчоев амнияти иқтисодии корхонаро дар иқтисоди рақамӣ ҳамчун ҳолати ҳамаҷониба ва бисёрҷонибаи ҳифзи манфиатҳои ҳаётии субъекти тиҷорат аз таъсири харобиовари омилҳои ноустувори дохилӣ ва берунии бисёрпаҳлу, ки дар байни онҳо иттилооти мушаххас ва таҳдидҳои киберӣ мавқеи бартарӣ доранд, муайян мекунад [5, с. 190]. Ин ҳолати динамикӣ аз ҷониби роҳбарият ва кормандони корхона тавассути истифодаи самараноктарини ҳамаи захираҳои мавҷуда -

моддӣ, молиявӣ, инсонӣ ва муҳимтар аз ҳама, иттилоот ташаккул, нигоҳдорӣ ва танзим карда мешавад.

Гузариш ба парадигмаи пешрафтаи технологӣ баҳисобгирии ҳамаҷониба, шаффофият ва таҳлили ҳамаи равандҳои тиҷоратиро дар шакли рақамӣ талаб мекунад. Якутин Ю.В. дар таҳқиқоти худ зарурати эҷоди як низоми пурраро дар сатҳи микро, мезо ва макро таъкид мекунад. Рамзгузории ин нишондиҳандаҳо ба ҳукумат ва тиҷорат имкон медиҳад, ки ҷараёни молиявиро фавран назорат кунанд, хатарҳоро пешгӯӣ кунанд ва қарорҳои дуруст қабул намоянд [16, с. 27-35]. Ин консепсия амнияти иқтисодии корхонаҳои саноатиро таъмин хоҳад кард.

Тадбирҳо барои таъмини ин ҳолат дар муҳити рақамӣ хусусияти қатъиян бисёрсоҳавӣ доранд ва чораҳои иқтисодӣ, ҳуқуқӣ, ташкилӣ, техникӣ, технологӣ ва иҷтимоиро дар бар мегиранд. Арзёбии амнияти иқтисодии корхонаи рақамӣ воситаи асосии ташхиси таҳдидҳо ҳам дар сатҳи макроиқтисодӣ (тағйироти танзимкунанда, эпидемияҳои ҷаҳонии киберӣ) ва ҳам дар сатҳи микроиқтисодӣ (ихроҷи маълумоти дохилӣ, нокомиҳои НАИ РТ) мебошад. Танҳо истифодаи абзорҳои аз ҷиҳати илмӣ исботшуда имкон медиҳад, ки осебпазириҳо мунтазам ва ҳамаҷониба муайян карда шаванд, устувории субъекти тиҷоратӣ арзёбӣ карда шавад ва стратегияҳои пешгирикунанда барои кам кардан ё пурра аз байн бурдани ҳодисаҳои хатарнок таҳия карда шаванд [3, с. 451-457].

Омили асосии муайянкунандаи сатҳи амнияти иқтисодии субъекти иқтисодии муосир сифат ва доираи иқтидори рақамии он мебошад. Таҳлили ретроспективӣ ва истифодаи усулҳои абстраксияи илмӣ ба таври боварибахш робитаи мустақимро байни сатҳи амнияти иқтисодии корхона ва рушди иқтидори рақамии он нишон медиҳанд. Дар ин робита, Г.Н. Мустафина қайд мекунад, ки татбиқи технологияҳои муосири рақамӣ, ба монанди Интернети саноатӣ, ҳисоббарории абрӣ, коркарди маълумоти калон ва зеҳни сунъӣ, ба ширкатҳо имкон медиҳад, ки сатҳи нави беназири арзишро барои муштариён эҷод кунанд [11, с. 85-89]. Рақамикунонӣ иқтисодиётро ба куллӣ тағйир медиҳад, он мустақиман ба ҳаҷми хизматрасониҳои пешниҳодшаванда, беҳсозии истифодаи қувваи корӣ, сохтори сармоягузорӣ ба сармояи ҷисмонӣ ва инсонӣ, инчунин ба ҳосилнокии умумии меҳнат ва рақобатпазирӣ таъсир мерасонад.

Олимони тоҷик гузариш ба иқтисоди рақамиро на танҳо ҳамчун ҷорӣ намудани абзорҳои IT, балки ҳамчун як табдилоти амиқи институтсионалӣ арзёбӣ мекунанд. Дар иқтисоди ватанӣ як тавофуқ ба миён омадааст: ин раванд хусусияти дуҷониба дорад. Он ангезаҳои пурқувватро барои рушди иқтисодӣ эҷод мекунад, аммо ҳамзамон таҳдидҳои комилан навро барои амнияти иқтисодӣ ва миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба вуҷуд меорад.

Иқтисоддонони тоҷик мушкилотро дар якчанд сатҳҳо, аз нишондиҳандаҳои макроиқтисодӣ то амнияти амалиётии корхонаҳои мушаххаси саноатӣ, меомӯзанд.

Дар таҳқиқоти худ А.Н. Ашурзода технологияҳои рақамиро ҳамчун воситаи стратегӣ барои зинда мондан ва рушди корхонаҳои саноати сабук дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити номуайянии иқтисодӣ меомӯзад. Муаллиф пешниҳод мекунад, ки системаи идоракунии мутобиқшаванда ҷорӣ карда шавад, ки ба корхонаҳо имкон медиҳад, ки ба зарбаҳои беруна зуд вокуниш нишон диҳанд [1]. Моҳияти пешниҳод дар ҳамгироии бефосилаи абзорҳои пешрафтаи рақамӣ ба чаҳорчӯбаи амнияти корпоративӣ мебошад.

Н.Ю. Блиничкина робитаи байни равандҳои табдили рақамӣ ва амнияти иқтисодии давлатро меомӯзад. Муаллиф ҳушдор медиҳад, ки кӯшиши гузариши бармаҳал ё хеле босуръат ба иқтисоди рақамӣ бидуни омодагии дуруст метавонад катализатори мушкилот гардад ва боиси афзоиши таҳдидҳои амнияти иқтисодӣ гардад [2, с. 30-40].

Таҳқиқоти К.К. Ҷуразода дар соҳаи идоракунии стратегӣ зарурати гузаштан аз барномаҳои гуногун ба доктринаи ягона ва қонунгузоришудаи амнияти иқтисодиро асоснок мекунад. Дар заминаи табдилоти иқтисодии ҷаҳонӣ, Тоҷикистон ба ҳуҷҷати бунёдӣ ниёз дорад, ки манфиатҳои иқтисодии миллӣ, меъёрҳои таҳдид ва остонаҳои амниятиро (масалан, ҳадди аксар сатҳи иҷозатдодашудаи қарзи беруна, сатҳи таваррум ва вобастагӣ аз воридоти хӯрокворӣ) ба таври возеҳ муайян кунад [4, с. 473-478].

Дар таҳқиқоти худ дар мавзӯи “Амнияти иқтисодӣ дар соҳаи сохтмон дар заминаи табдили рақамӣ” З.М. Каримова таваҷҷӯҳи амнияти иқтисодиро аз нишондиҳандаҳои классикии молиявӣ ба ҳифзи иттилоот ва мутобиқсозии технология равона мекунад. Азбаски рақамикунонӣ (масалан, гузариш ба идоракунии ҳуҷҷатҳои электронӣ ва ҷорӣ намудани унсурҳои моделсозии BIM) ногузир таҳдидҳои нав эҷод мекунад, ширкатҳо ташвиқ карда мешаванд, ки технологияҳои муосири ҳифзи маълумот ва чораҳои пешгирикунандаро аз ҳамлаҳои киберӣ татбиқ кунанд. Паёми асосии чунин таҳқиқот ин аст, ки табдили рақамӣ на танҳо абзори баланд бардоштани самаранокӣ, балки манбаи осебпазириҳои нав низ мебошад. Ба гуфтаи муаллиф, рақобатпазирӣ ва рушди устувори бахши

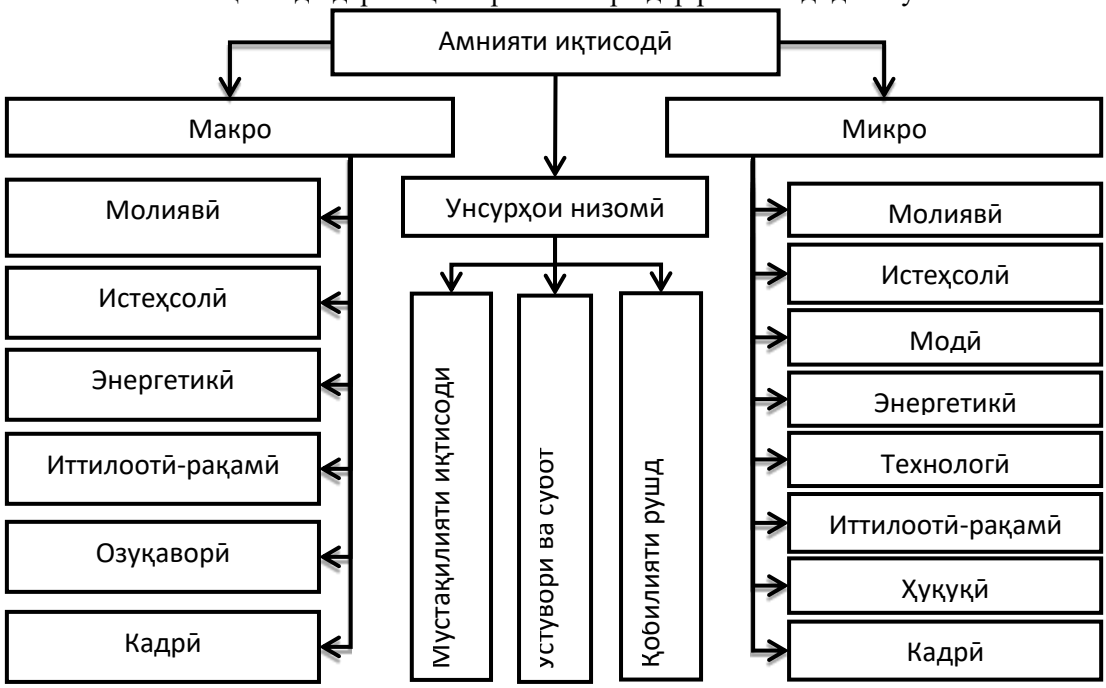
сохтмонии Тоҷикистон танҳо бо муайян кардани фаъолона ва идоракунии салоҳиятноки таҳдидҳои рақамӣ имконпазир аст [6, с. 35-41].

Дар асарҳои марбут ба он Л.Х. Саидмуродов консепсияи вокунишҳои пешгирикунанда (превентивӣ)-ро ба таҳдидҳои иқтисодӣ таҳия мекунад. Бо такя ба таҷрибаи бӯҳронҳои молиявии ҷаҳонӣ ва сохторӣ, муаллиф таъкид мекунад, ки барои ҳифзи иқтисоди миллӣ аз идоракунии реактивӣ (мубориза бо оқибатҳои бӯҳрон) ба пешгирикунанда (пешгирӣ ё кам кардани таъсири он) гузаштан зарур аст. Амнияти иқтисодии кишварро дар шароити имрӯза танҳо бо қонунҳои бозори озод таъмин кардан мумкин нест [12, с. 141-154]. Ин эҷоди як чаҳорчӯбаи пуриқтидори таҳлилӣ барои пешгӯии давлатӣ ва татбиқи чораҳои пешгирикунанда (превентивӣ)-ро талаб мекунад, ки қодиранд таъсири бӯҳронҳои ҷаҳониро пеш аз он ки онҳо ба иқтисоди миллӣ таъсир расонанд, безарар гардонанд.

Ба андешаи мо фаъолияти муваффақонаи корхонаи саноатӣ талаб мекунад, ки раванди амният аз марҳилаҳои возеҳ ва муайяншуда гузарад. Мувофиқи равишҳои муосир ба ташхиси рақамии корхона, танҳо чораҳои ҳамаҷониба ва аз ҷиҳати методикӣ тасдиқшуда дар ҳар марҳила (ташхис, таҳлилӣ, тарроҳӣ ва назорат) устувории мутлақ ва устувории дарозмуддати ширкатро дар бозор кафолат медиҳанд.

Ҳангоме ки субъектҳои саноатӣ ва дигар тиҷорат ба фаъолият дар муҳити рақамии ҷаҳонӣ мегузаранд, як қатор бесобиқаи хатарҳо ва таҳдидҳои нав ва мушаххас ба миён меоянд, ки асосан ба равандҳои анъанавии тиҷоратии аналогии гузашта хос набуданд. Аз ин лиҳоз ба андешаи муаллиф гузариш ба экосистемаи рақамӣ маънои аз байн бурдани периметрҳои сахти физикиро дорад: корхонаҳо ба марказҳо барои мубодилаи пайвастаи маълумот табдил меёбанд, ки дар он шабакаи дохилии корпоративӣ бо интернети беруна, хидматҳои абрӣ ва шабакаҳои муқобил сахт алоқаманд аст.

Тибқи санадҳои меъёрӣ-ҳуқуқӣ ва хусусан мутобиқ ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи амният” амнияти иқтисодӣ – ҳамчун “...вазъи муҳофизатии иқтисодиёти миллӣ аз шароит, раванд ва омилҳои дохиливу беруние, ки рушди устувор ва истиқлолияти иқтисодиро зери хатар мегузоранд” [8], баррасӣ мешавад. Амнияти иқтисодии давлат аз се унсури асосӣ иборат аст, аз ҷумла: мустақилият (назорати комили захираҳои миллӣ), устуворӣ (тобоварӣ ба чолишҳои беруна ва дохилӣ) ва қобилияти рушд (бозсозӣ ва мутобиқшавӣ). Дар амал, он бо ҳифзи бахшҳои молиявӣ, истеҳсолӣ, захираҳои инсонӣ ва иттилоотӣ таъмин карда мешавад. Амнияти иқтисодии корхонаи саноати коркард (сатҳи микро) бшад ин ҳолати ҳифзи захираҳо ва сармояи он аз таҳдидҳои беруна ва дохилӣ мебошад, ки рушди устувори фаъолияти тиҷоратиро таъмин мекунад. Унсурҳои асосии функсионалии амнияти иқтисодӣ дар сатҳи маро ва микро дар расми 1 дидан мумкин аст.

Расми 1. - Низоми амнияти иқтисодӣ

Сарчашма: Таҳияи муаллифон дар асоси таҳқиқотҳо

Хулоса. Мо пас аз таҳлили консептуалӣ ба хулосае омадем, ки асосҳои консептуалии муайян кардани моҳияти амнияти иқтисодии корхонаи саноатиро наметавон алоҳида аз ташаббусҳои

институтсионалии макроиқтисодӣ ва давлатӣ чудо баррасӣ кард. Консепсияи рушди иқтисоди рақамӣ дар сатҳи давлатӣ ва таъмини амнияти иқтисодии кишвар ҳамчун асоси бунёдӣ хизмат мекунад ва чатри институтсионалии муҳофизатиро барои субъектҳои сатҳи микро ташкил медиҳад. Зеро фаҳмидани консепсияҳои назариявӣ ва хусусияти хатарҳо бо ҷанбаи амалӣ - таҳияи механизмҳои муассир барои таъмини амнияти иқтисодии корхонаи рақамӣ - алоқамандии ногусастанӣ дорад. Дар заминаи ҳамгироии киберфизикӣ, равиши реактивӣ (вокуниш ба ҳодисаҳо пас аз рух додани онҳо) бояд ҷойро ба идоракунии пешгирикунанда ва пешгӯикунанда диҳад.

Ҷанбаи муҳими стратегияи муосир дар низоми амнияти иқтисодӣ (расми 1) истифодаи ҳамаҷонибаи имконоти рақамикунонӣ (Иттилоотӣ-рақамӣ) барои баланд бардоштани амнияти иқтисодӣ мебошад. Стратегияи табдили рақамии корхона бояд ҳатман ба кам кардани хатарҳои марбут ба ҷорӣ намудани технологияҳои нав (таҳдидҳои киберӣ ва аз даст додани махфияти маълумот) нигаронида шавад. Ин татбиқи фаъоли ҳалли инноватсионии рақамӣ барои идоракунии автоматии хатарҳо, такмили равандҳои мониторинги пайваста ва таҳлили амиқи телеметикӣ ва эҷоди низомҳои амнияти иттилоотии қабатӣ ва тобоварро дар бар мегирад.

Дар оянда, зарур аст, ки имкониятҳо ва таҳдидҳоеро, ки рақамикунонӣ ба амнияти иқтисодии корхонаҳои саноатӣ мерасонад, ба назар гирем. Як пешрафти муҳим дар сохтани низомҳои амнияти корпоративӣ фарқи назариявӣ ва амалӣ байни ҳамлаҳои киберии қасдан ва зараровар (вайронкуниҳои хакерӣ, вирусҳои тамаъкор, ҷосусии саноатӣ) ва хатарҳои иттилоотии низомӣ (нокомиҳои сахтафзор, хатогиҳои тарроҳӣ, алгоритмӣ ва барномарезии нармафзор) мебошад. Хусусияти гуногуни онтологии ин таҳдидҳо истифодаи усулҳои мушаххас ва фарқкунандаи мониторинг, миқдорӣ ва коҳишдиҳиро талаб мекунад.

АДАБИЁТ:

1. Ашурзода, А.Н. Цифровая трансформация как фактор устойчивости экономической безопасности предприятий лёгкой промышленности в условиях кризисных явлений (на примере Республики Таджикистан) / А.Н. Ашурзода // Вестник евразийской науки. – 2025. – Т. 17. - № s3.
2. Блиничкина, Н.Ю. Проблемы обеспечения экономической безопасности в условиях цифровизации / Н.Ю. Блиничкина // Вестник Таджикского государственного университета права, бизнеса и политики. Серия общественных наук. – 2022. – № 3(92). – С. 30-40.
3. Графов, Ю.Г. Оценка экономической безопасности цифрового предприятия: проблемные аспекты, методы прогнозирования и алгоритм обеспечения стабильного функционирования / Ю.Г.Графов // Индустриальная экономика. - 2022. - №1. - С. 451-457.
4. Джуразода, К.К. Стратегические направления формирования доктрины экономической безопасности Таджикистана в процессе региональной интеграции / К.К.Джуразода // Таможенные органы и их роль в обеспечении экономической безопасности: Мат. межд. научно-практ. конф. – Душанбе: ТГФЭУ, 2024. – С. 473-478.
5. Иматчоев, З.Х. Риски и угрозы экономической безопасности в цифровой экономике / З.Х.Иматчоев // Навиди илм / Новости науки. - 2025. - №1. - С. 188-197.
6. Каримова, З.М. Экономическая безопасность строительной отрасли Таджикистана в условиях цифровой трансформации / З.М. Каримова // Труды Братского государственного университета. Серия: Экономика и управление. – 2025. – Т. 1. – С. 35-41.
7. Купрещенко, Н. П. Экономическая безопасность / Н.П. Купрещенко. – М.: Академия экономической безопасности МВД России, 2005. - 226 с.
8. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи амният”. – Душанбе: 2011. № 721.
9. Марков, М.М. Системное развитие предпринимательства как фактор обеспечения экономической безопасности России: теория и методология: автореферат диссертации д.э.н.: 08.00.05 / М.М. Марков. - СПб.: - 2009. - 357 с.
10. Муратова, Н.К. Экономическая безопасность предприятия как успешная составляющая современного бизнеса / Н.К. Муратова // Государственное управление. Электронный вестник. - 2012. - № 32. - С. 9-15.
11. Мустафина, Г.Н. Актуальные угрозы экономической безопасности процесса цифровизации предприятий и механизмы их нейтрализации // Вестник экономики, права и социологии. – 2025. - №. 3. - С. 85-89.
12. Саидмуродов, Л. Х. Уроки мировых кризисов и принцип превентивности в обеспечении экономической безопасности страны / Л. Х. Саидмуродов // Международные отношения и безопасность. – 2022. – № 1 (1). – С. 141-154.
13. Сенчагов, В.К. Экономическая безопасность России: Общий курс / Под ред.

В.К.Сенчагова. 5-е изд. - М.: БИНОМ. Лаборатория знаний, 2015. - 818 с.

14. Субботин, Н.А. Неоклассическая школа как одно из ведущих направлений развития экономической мысли / Н.А. Субботин, А.С. Обухова / Исследование инновационного потенциала общества и формирование направлений его стратегического развития: сборник научных статей 12-й Всероссийской научно-практ. конф. с международным участием. Том 2. – Курск: Юго-Западный государственный университет, 2022. – С. 207-210.

15. Тамбовцев, В.Л. Экономическая безопасность хозяйственных систем: структура проблемы / В.Л. Тамбовцев // Вестник МГУ. Сер. 6. Экономика. – 1995. – № 3. – С. 3-5.

16. Якутин, Ю. В. Становление цифрового управления на микро-, мезо- и макроэкономическом уровнях: возможности универсальной системы анализа кодированных показателей хозяйственной деятельности / Ю. В. Якутин // Российский экономический журнал. – 2017. – № 2. – С. 27-35.

17. Ivan Rekun (2015) Модель проектирования экономической безопасности предприятия / Humanities and Social Sciences (Volume 22, Issue 2/2015) С. - 111-121 // Низоми дастрасӣ: http://doi.prz.edu.pl/pl/pdf/einh/178